

ELEKTROTECHNIKA I ENERGETYKA GÓRNICZA	NORMA BRANŻOWA	BN-69 0460-05
	Sieci i urządzenia elektryczne kopalniane Napięcia znamionowe, układy sieci i sposoby ochrony przeciwporażeniowej	Zamiast BN-65/0410-01
		Grupa katalogowa VI 02

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są napięcia znamionowe sieci, odbiorników i urządzeń zasilających oraz układy sieci i zalecane w nich sposoby ochrony przed porażeniem w przypadku uszkodzenia lub obniżenia się oporności izolacji.

Norma nie obejmuje:

- a) napięć znamionowych i układów głównych sieci zasilających kopalnie,
- b) napięć znamionowych izolacji,
- c) napięć znamionowych przyrządów pomiarowych,
- d) napięć znamionowych urządzeń, mających własne źródło zasilania (np. napięć w lokomotywach elektrycznych akumulatorowych, napięć w urządzeniach telefonicznych i radiowych),
- e) napięć znamionowych zasilających obwody wewnętrzne urządzeń (np. napięć w obwodach wewnętrznych w układzie Leonarda, napięć w obwodach podtrzymujących cewki stycznika),
- f) napięć znamionowych stosowanych w obwodach iskrobezpiecznych.

1.2. Zakres stosowania normy. Norma jest przeznaczona do stosowania przy projektowaniu, budowie i eksploatacji nowych lub całkowicie modernizowanych podziemnych i odkrywkowych kopalń węgla kamiennego i brunatnego, kopalń rud, surowców chemicznych i innych stałych kopalin użytecznych.

1.3. Określenia

1.3.1. Napięcie znamionowe odbiornika lub urządzenia zasilającego - napięcie, na które odbiornik lub urządzenie zasilające są zbudowane i oznaczone.

1.3.2. Napięcie znamionowe sieci - napięcie, na które sieć jest zbudowana, równe napięciu odbiorników energii elektrycznej przewidzianych do zasilania z tej sieci.

1.3.3. Zerowanie - celowo wykonane metaliczne połączenie metalowych części urządzenia (części zerowane) odizolowanych od części będących pod napięciem, z uziemionym przewodem zerowym sieci, zapewniające szybkie wyłączenie urządzenia spod napięcia w przypadku zwarcia.

1.3.4. Uziemienie ochronne - celowo wykonane metaliczne połączenie z uziemem części urządzenia odizolowanych od części będących pod napięciem, chroniące od niebezpiecznych napięć dotyku i krokowych.

1.3.5. System przewodów ochronnych - metaliczne połączenie między sobą wszystkich części metalowych urządzeń, chronionych przed wystąpieniem niebezpiecznego napięcia dotyku, siecią przewodów uziemioną w jednym lub w kilku miejscach.

1.3.6. Urządzenie do samoczynnej ciągłej kontroli stanu izolacji sieci do 1 kV - urządzenie kontrolujące w sposób ciągły i wskazujące stan oporności izolacji sieci względem ziemi oraz wyłączające daną sieć spod napięcia w przypadku niedopuszczalnego obniżenia się oporności izolacji.

1.3.7. Urządzenie do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci powyżej 1 kV - urządzenie kontrolujące w sposób ciągły stan izolacji sieci względem ziemi oraz sygnalizujące lub wyłączające sieć spod napięcia w przypadku doziemienia fazy.

1.3.8. Transformator separacyjny - transformator zwykle o przekładni 1 : 1, przeznaczony do elektrycznego oddzielenia części sieci w celu obniżenia w niej wartości prądów doziemnych.

1.3.9. Sieć trójfazowa z izolowanym punktem zerowym - sieć, w której punkt zerowy transformatora nie jest bezpośrednio połączony z uziemem.

1.3.10. Sieć trójfazowa z uziemionym punktem zerowym - sieć trójfazowa, w której punkt zerowy transformatora jest celowo bezpośrednio połączony z uziemem.

1.3.11. Uszynienie - celowo wykonane metaliczne połączenie z szynami kolejowymi, stanowiącymi przewód powrotny, części urządzeń odizolowanych od części znajdujących się pod napięciem, zapewniające szybkie wyłączenie urządzenia spod napięcia w przypadku zwarcia.

Główny Instytut Górnictwa
Ustanowiona przez Ministra Górnictwa i Energetyki dnia 1 grudnia 1969 r.
jako norma obowiązująca w zakresie projektowania, budowy i eksploatacji od dnia 1 lipca 1970 r.
(Mon. Pol. nr 6/1970 poz. 62)

1.3.12. Sieć izolowana - sieć, w której żaden punkt nie ma bezpośredniego metalicznego połączenia z ziemią, z uzieniem lub z częściami uziemiionymi.

biegunów lub środek uzwojenia źródła zasilającego jest celowo metalicznie połączony z uzieniem.

1.4. Normy związane

PN/E-05050-projekt. Przepisy budowy urządzeń elektrycznych w podziemiach kopalń

1.3.13. Sieć uziemiona - sieć, w której jeden z

2. WYMAGANIA

2.1. Napięcia znamionowe i układy sieci prądu stałego - wg tabl. 1.

Tablica 1

Napięcie znamionowe		Układy sieci	Ochrona przeciwporażeniowa	Główne zastosowanie	
sieci i odbiorników	urządzeń zasilających			w wyrobiskach podziemnych	w wyrobiskach odkrywkowych i na powierzchni kopalń
V		3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
24	24	sieć dwuprzewodowa	nie stosuje się	obwody sygnalizacyjne i sterownicze, oświetlenie	obwody sygnalizacyjne i sterownicze, oświetlenie
48	50				
110	115	sieć dwuprzewodowa izolowana	uziemiaenie ochronne	obwody sygnalizacyjne i sterownicze, oświetlenie	obwody sygnalizacyjne i sterownicze, oświetlenie
220	230			obwody sygnalizacyjne w szybach	obwody sygnalizacyjne i sterownicze
(220)	(250)	sieć dwuprzewodowa z szynami kolejowymi wykonywanymi jako przewód powrotny	uszynienie	sieci trakcyjne, napędy kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych, napędy zwrotnic, obwody sygnalizacyjne, oświetlenie	sieci trakcyjne, napędy kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych, napędy zwrotnic, obwody sygnalizacyjne
250	275			napędy kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych, napędy zwrotnic	napędy kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych, napędy zwrotnic
600	660			nie stosuje się	napędy kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych, ogrzewanie wagonów
1200	1320				
1500	1650				
2400	2650				
3000	3300				

Napięcie podane w nawiasach nie jest zalecane.

2.2. Napięcia znamionowe i układy sieci prądu przemiennego jednofazowego o częstotliwości 50 Hz - wg tabl. 2.

Tablica 2

Napięcie znamionowe		Układy sieci	Ochrona przeciwporażeniowa	Główne zastosowanie	
sieci i odbiorników	urządzeń zasilających			w wyrobiskach podziemnych	w wyrobiskach odkrywkowych i na powierzchni kopalń
V		3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
24	24	sieć dwuprzewodowa	nie stosuje się	obwody sygnalizacyjne i sterownicze, oświetlenie	obwody sygnalizacyjne i sterownicze, oświetlenie
42	42				
127	133 15	jednofazowa sieć dwuprzewodowa izolowana	system przewodów ochronnych	obwody sygnalizacyjne w szybach, obwody sterownicze stałych odbiorników, oświetlenie	obwody sygnalizacyjne, obwody sterownicze stałych i ruchomych odbiorników
		jednofazowa sieć dwuprzewodowa uziemiona 1)	zerowanie	oświetlenie	nie stosuje się
220	231	jednofazowa sieć dwuprzewodowa izolowana	system przewodów ochronnych	obwody sygnalizacyjne w szybach, obwody sterownicze stałych odbiorników, oświetlenie	obwody sygnalizacyjne, obwody sterownicze stałych i ruchomych odbiorników

cd, tabl. 2

Napięcie znamionowe		Układy sieci	Ochrona przeciwporażeniowa	Główne zastosowanie	
sieci i odbiorników	urządzeń zasilających			w wyrobiskach podziemnych	w wyrobiskach odkrywkowych i na powierzchni kopalń
V					
1	2	3	4	5	6
220	231	jednofazowe odgałęzienie sieci czteroprzewodowej 380/220 V, zerowanej	zerowanie	nie stosuje się	napędy narzędzi warsztatowych, oświetlenie, ogrzewanie
500	525	jednofazowa sieć dwuprzewodowa uszyniona	uziemienie ochronne	sieci trakcyjne, napędy kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych	nie stosuje się

¹⁾ W podziemiach kopalń w pomieszczeniach ze stopniami niebezpieczeństwa b oraz c wg PN/E-05050-projekt stosowanie tego układu sieci nie jest dozwolone.

2.3. Napięcia znamionowe i układy sieci prądu przemienneego trójfazowego o częstotliwości 50 Hz - wg tabl. 3.

Tablica 3

Napięcie znamionowe		Układy sieci	Ochrona przeciwporażeniowa	Główne zastosowanie	
sieci i odbiorników	urządzeń zasilających			w wyrobiskach podziemnych	w wyrobiskach odkrywkowych i na powierzchni kopalń
V					
1	2	3	4	5	6
127	133	sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym	system przewodów ochronnych z urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci	napędy ręcznych wiertarek górniczych, napędy wentylatorów lutniowych, napędy pomp przodkowych	napędy ręcznych wiertarek górniczych
		sieć trójprzewodowa z punktem zerowym bezpośrednio uzziemionym ¹⁾	zerowanie		
220	231	sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym	system przewodów ochronnych z urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci	napędy ręcznych wiertarek górniczych, napędy wentylatorów lutniowych, napędy pomp przodkowych	nie stosuje się
380	400	sieć czteroprzewodowa 380/220 V z punktem zerowym bezpośrednio uzziemionym	zerowanie	nie stosuje się	napędy obrabiarek, napędy przenośników, napędy pomp, napędy mniejszych koparek i zwalowarek
500	525	sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym	system przewodów ochronnych z urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci	napędy maszyn górniczych, napędy przenośników, napędy wentylatorów lutniowych	napędy maszyn górniczych, napędy przenośników, napędy pomp, napędy koparek, napędy zwalowarek
1000	1050	sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym	system przewodów ochronnych z urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci	napędy maszyn górniczych, napędy przenośników	nie stosuje się

¹⁾ W podziemiach kopalń w pomieszczeniach ze stopniami niebezpieczeństwa b oraz c wg PN/E-05050-projekt stosowanie tego układu sieci nie jest dozwolone.

cd. tabl. 3

Napięcie znamionowe		Układy sieci	Ochrona przeciwporażeniowa	Główne zastosowanie	
sieci i odbiorników	urządzeń zasilających			w wyrobiskach podziemnych	w wyrobiskach odkrywkowych i na powierzchni kopalń
V					
1	2	3	4	5	6
(3000) ¹⁾	(3150)	sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym	uziemienie ochronne z selektywnymi zabezpieczeniami ziemnozwarciowymi i urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci albo system przewodów ochronnych z selektywnymi zabezpieczeniami ziemnozwarciowymi i z urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci ²⁾	sieci rozdzielcze, napędy dużych maszyn poza-przodkowych	sieci rozdzielcze
6000	6300	sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym	uziemienie ochronne z selektywnymi zabezpieczeniami ziemnozwarciowymi i urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci albo system przewodów ochronnych z selektywnymi zabezpieczeniami ziemnozwarciowymi i z urządzeniem do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci ²⁾	sieci rozdzielcze, napędy dużych maszyn pozaprzodkowych	sieci rozdzielcze, napędy koparek, napędy zwalówarek, napędy sprzężarek, napędy wentylatorów, głównych, napędy pomp
		sieć trójprzewodowa z punktem zerowym izolowanym i z transformatorem separacyjnym			sieci rozdzielcze
15000	15750	sieć trójprzewodowa z izolowanym punktem zerowym	uziemienie ochronne z zabezpieczeniami ziemnozwarciowymi	nie stosuje się	sieci zasilające podstacje, sieci zasilające koparki i zwalówarki
30000	31500				
110000	nie normalizuje się	sieć trójprzewodowa z bezpośrednio uziemionym punktem zerowym	uziemienie ochronne z zabezpieczeniami ziemnozwarciowymi	nie stosuje się	sieci zasilające podstacje

¹⁾ Napięcie podane w nawiasach jest niezalecane; jego stosowanie jest dozwolone przejściowo w kopalniach Dolnośląskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego.

²⁾ W podziemiach kopalń w pomieszczeniach ze stopniami niebezpieczeństwa b oraz c wg PN/E-05050-projekt urządzenia do samoczynnej, ciągłej kontroli stanu izolacji sieci powinny wyłączać sieć spod napięcia.

3. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

Napięcia:

- 220 V prądu przemiennego trójfazowego do zasilania napędów wiertarek górniczych ręcznych i przenośnych lamp oświetleniowych w wyrobiskach wybierkowych,

- 500 V prądu przemiennego jednofazowego do zasilania sieci trakcyjnej, do napędów kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych,

- 600 V prądu stałego do zasilania napędów kopalnianych lokomotyw elektrycznych przewodowych w wyrobiskach podziemnych,

- 1000 V prądu przemiennego trójfazowego do zasilania napędów przodkowych maszyn górniczych i napędów przenośników mogą być powszechnie stosowane po wydaniu przepisów budowy i eksploatacji urządzeń elektrycznych w podziemiach kopalń, dopuszczających te napięcia do stosowania w podziemiach kopalń.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE do BN-69/0460-05

1. Istotne zmiany w stosunku do BN-56/0410-01

a) rozszerzono zakres normy, obejmując nią również układy sieci, sposoby ochrony przeciwporażeniowej i główne zastosowanie napięć,

b) wprowadzono dodatkowo:

- napięcie 220 V prądu przemiennego trójfazowego - dla wiertarek górniczych i lamp przenośnych w wyrobiskach wybierkowych, które dotychczas były zasilane napięciem 127 V; napięcie 127 V okazało się bowiem niewystarczające dla wiertarek zasilanych na większą odległość,

- napięcie 500 V prądu przemiennego jednofazowego dla trakcji elektrycznej w podziemiach kopalń do zasilania lokomotyw elektrycznych przewodowych,

- napięcie 1000 V prądu przemiennego trójfazowego do zasilania w wyrobiskach podziemnych napędów maszyn górniczych o dużej mocy; dotychczasowe napięcie 500 V okazało się niewystarczające dla coraz większych maszyn górniczych, które są obecnie wprowadzane do ruchu w podziemiach kopalń.

2. Zalecenia międzynarodowe

RWPG PC 40-63 - norma o szerszym zakresie.